

1821-2021

200 χρόνια

ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Ένα μνημιαίο ιστορικό αφιέρωμα της 121
στην Μεγάλη Ελληνική Επανάσταση

Συντονιστής: **Ι. Ε. Πυργιωτάκης**
Ομότιμος Καθηγητής
πρ. Αντιπρύτανης Παν/μίου Κρήτης,
με την ανιδιοτελή συμμετοχή
12 πανεπιστημιακών καθηγητών

Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης (1770-1843) αποτελεί μία από τις κυριότερες μορφές της Ελληνικής Επανάστασης του 1821. Γόνος μεγάλης οικογένειας Κλεφτών και Αρματωλών αρχίζει την δράση του κατά των Τούρκων από την εφηβική ηλικία.

Γράφει
ο Βασίλειος Οικονομίδης
Καθηγητής Παν/μίου Κρήτης

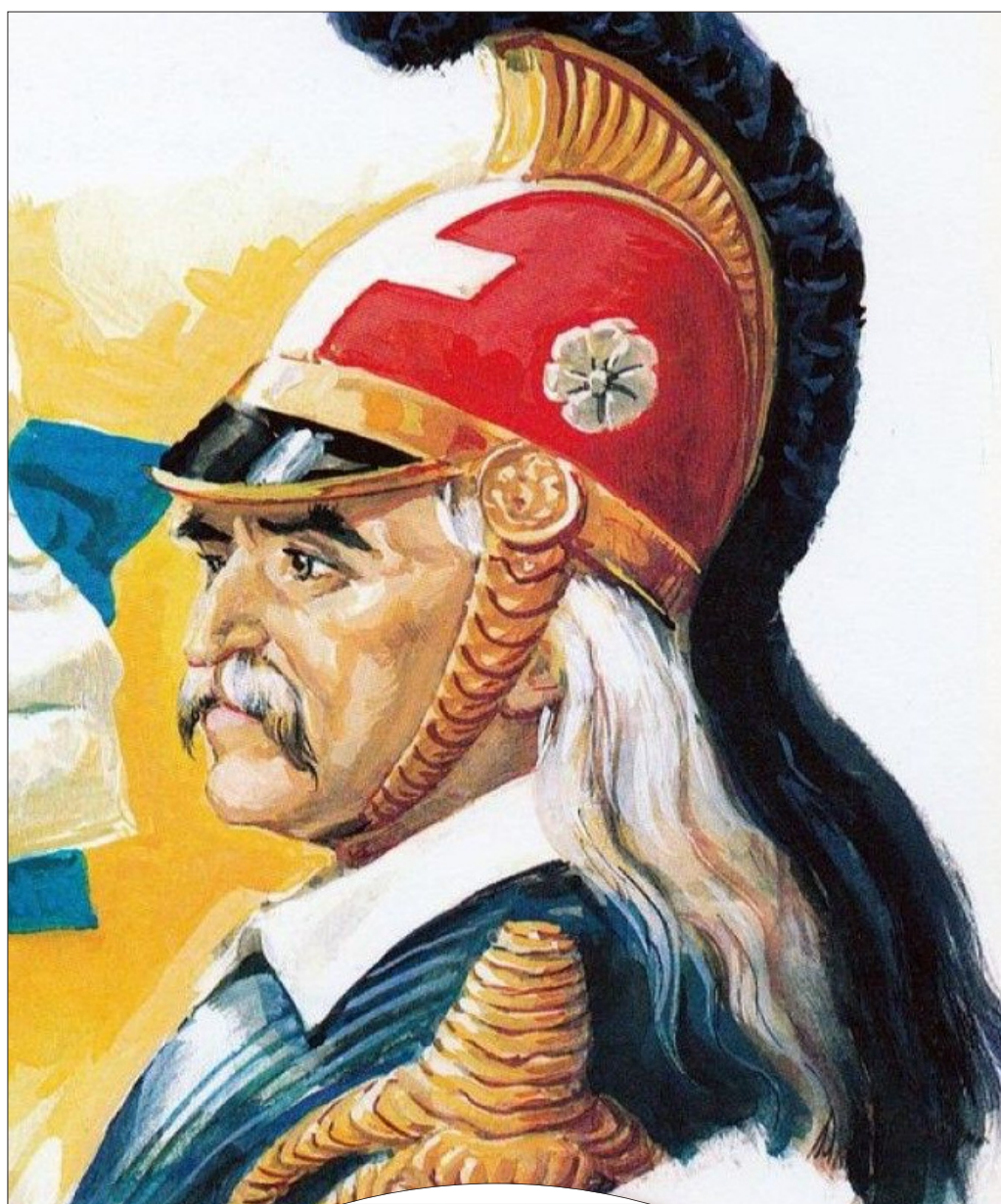
Το 1806 αναγκάζεται από την απηνή καταδίωξη των Τούρκων να καταφύγει στη Ζάκυνθο, όπου υπηρετεί στον Γαλλικό και στον Αγγλικό Στρατό, διαβάζει βιβλία, γνωρίζει τα τεκταινόμενα στην Ευρώπη, αναπτύσσει την πολιτική και στρατιωτική του σκέψη, μεινίται και μειεί άλλους στη Φιλική Εταιρεία και το 1821 επιστρέφει στην Πελοπόννησο πρωταγωνιστώντας στον αγώνα. Με τη στρατιωτική του ιδιοφυία οδηγεί τους Έλληνες σε σημαντικές νίκες (Βαλτέτσι, Τριπολιτσά, Καταστροφή Δράμαλη κ.ά.), εμπλέκεται στις πολιτικές διενέξεις και στους εμφύλιους πολέμους, φυλακίζεται, αποφυλακίζεται για να αντιμετωπίσει τον Ιμπραήμ, συνεχίζει να πολεμά μέχρι το τέλος της Επανάστασης, υποστηρίζει τον Καποδίστρια και αργότερα τον Όθωνα (παρά την καταδίκη και φυλάκισή του από την Αντιβασιλεία). Υπαγορεύει τα απομνημονεύματά του στον Γ. Τερτσέτη, τα οποία αποτελούν σημαντική παρακαταθήκη όχι μόνο για την ιστορική γνώση αλλά και για τις αξίες και τις στάσεις ζωής του Θ. Κολοκοτρώνη. Από το κείμενο αυτό, στην πλέον πρόσφατη και προσπελάσιμη έκδοσή του (Διήγησις συμβάντων της ελληνικής φυλής από τα 1770 έως τα 1836. Υπαγόρευσε Θ. Κ. Κολοκοτρώνης. Εισ.-Σχολ.: Ιακ. Μιχαηλίδης. Αθήνα: Η Καθημερινή, 2020), θα επιστημονομουμε λίγα αποσπάσματα που αναδεικνύουν την αδιαπραγμάτευτη αξία της ελευθερίας για τον Κολοκοτρώνη.

Ο αγώνας για την ελευθερία είναι η κινητοποιήσις δύναμη στη ζωή και δράση του Κολοκοτρώνη. Ο αγώνας απέναντι στους Τούρκους αποτελεί κύριο και μόνιμο χαρακτηριστικό της οικογενειακής του αλλά και της εθνικής ιστορίας. Η αντιπαράθεση των Κολοκοτρωναίων με τους Τούρκους αρχίζει «από τα 1553 όπου εφάνηκαν εις τα μέρη μας Τούρκοι, ποτέ δεν τους ανεγνώρισαν, αλλ' ήσαν εις αιώνιον πόλεμον» (σελ. 62). Πολλοί Κολοκοτρωναίοι (ανάμεσά τους ο πατέρας και αδελφοί του Θεόδωρου) ως Κλέφτες και Επαναστάτες, όπως και άλλοι Έλληνες, σκοτώνονται από τους Τούρκους κατά τα χρόνια της σκλαβιάς. Αυτοί έρχονται στον νου του Κολοκοτρώνη όταν μπαίνει στην απελευθερωμένη Τριπολιτσά «Όταν εμβήκα εις την Τριπολιτζά, με έδειξαν εις το παζάρι τον Πλάτανο όπου εκρέμαγαν τους Έλληνας, αναστέναξα και είπα: «άιτε, πόσοι από το σόγι μου και από το έθνος μου εκρεμάσθησαν εκεί, και εδιέταξα και τον έκοψαν» (σελ. 127).

Ο διαρκής αγώνας για την ελευθερία δεν αποτελεί στοιχείο μόνο της οικογενειακής ταυτότητας του Κολοκοτρώνη αλλά και της εθνικής του ταυτότητας και συνείδησης, καθώς θεωρεί ως ενιαία και αδιάσπαστη τη συνέχεια του ελληνικού έθνους από την Άλωση της Κωνσταντινούπολης του 1453 έως και την Ελληνική Επανάσταση του 1821. Αυτό φαίνεται χαρακτηριστικά από την αποστομωτική απάντηση που έδωσε στον Άγγλο Αντιναύαρχο Άμιλτον, ο οποίος του πρότεινε οι Έλληνες να ζητήσουν συμβιβασμό με τους Τούρκους και η Αγγλία να μεσιτεύσει: «αυτό δεν γίνεται ποτέ, ελευθερία ή θάνατος εμείς Καπετάν

Αφιέρωμα 3ον

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ: Η αξία της ελευθερίας μέσα από τα απομνημονεύματά του

Άμιλτον ποτέ συμβιβασμόν δεν εκάμαμεν με τους Τούρκους άλλους έκοψε, άλλους εσκλάβωσε με το σπαθί και άλλοι, καθώς εμείς, εζούσαμεν ελεύθεροι από γενεά εις γενεά Ο βασιλεύς μας εσκοτώθη, καμμία συνθήκη δεν έκαμε η φρουρά του είχε παντοτινόν πόλεμον με τους Τούρκους και δυο φρούρια ήταν πάντοτε ανυπότακτα - με είπε, ποία είναι η βασιλική φρουρά του, ποία είναι τα φρούρια - η φρουρά του Βασιλέως μας είναι οι λεγόμενοι Κλέφται, τα φρούρια η Μάνη και το Σούλι και τα βουνά έτζι δεν με ομίλησε πλέον». (σελ. 216). Όπου, «βασιλεύς» εννοείται ο τελευταίος Αυτοκράτορας του Βυζαντίου, Κωνσταντίνος Παλαιολόγος.

Ο αγώνας για την ελευθερία δεν υποστέλλεται, δεν υποτάσσεται σε απειλές, δεν υποχωρεί στις στερήσεις. Έτσι, όταν ο Ιμπραήμ ζήτησε από τους Μεσσήνιους να προσκυνήσουν και να υποταχθούν εκ νέου, απειλώντας τους ότι θα καταστρέψει τα χωριά και θα κάψει τα ελαιόδεντρα τους, ο Κολοκοτρώνης του έστειλε το μήνυμα: «όχι τα κλαριά να μας κόψης, όχι τα δένδρα, όχι τα σπήτια που μας έκαψες, μόνον πέτρα απάνω στην πέτρα να μη μείνη, ημείς δεν προσκυνούμε τι τα δένδρα μας αν τα κόψης και τα κάψης, την γην δεν θέλει την σηκώσεις και η ίδια η γης που τα έθρεψε, αυτή η ίδια γη μένει δική μας και τα μετακάνει. Μόνον ένας Έλληνας να μείνη πάντα θα πολεμούμε και μην ελπίζης πως την γην μας θα την κάμης δική σου βγάλτο από τον νου σου» (σελ. 232). Είναι μια απάντηση που συνεχίζει την ηρωική γραμμή του «Μολών λαβέ» του Λεωνίδα, της απόρριψης από τον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο ανάλογης πρότασης για παράδοση της Κωνσταντινούπολης το 1453 και προδιαγράφει το ΟΧΙ του 1940. Είναι μια συνεχής υπενθύμιση ότι η ελευθερία της πατρίδας αποτελεί υπέρτατη αξία πάνω από περιουσιακά και άλλα στοιχεία που διευκολύνουν την καθημερινή ζωή και δε συμφιζείται ούτε ανταλλάσσεται με αυτά.

Η έγνοια του Κολοκοτρώνη για την ελευθερία της Ελλάδας είναι διαρκής και, όπως και άλλοι Κλέφτες, ζητάει από Άγγλους, Γάλλους και Ρώσους, που εναλλάσσονται στην κατοχή των Επτανήσων, βοήθεια για τον σχηματισμό σωμάτων που θα πολεμούσαν για την ελευθερία της Ελλάδας. Σε συνομιλία του το 1805 με τον αρχηγό των ρωσικών στρατευμάτων στη Ζάκυνθο, ο οποίος στρατολογεί Έλληνες για τους πολέμους κατά των Γάλλων, τού προτείνει: «Αν θέλετε όμως στρατιώτας δια να ελευθερώσωμεν την πατρίδα μας σε υπόσχομαι και 5 και 10 χιλιάδας στρατιώτας μία φορά εβαπτισθήκαμεν με το λάδι, βαπτιζόμεθα και άλλη μίαν με το αίμα δια την ελευθερίαν της πατρίδος μας» (σελ. 71). Η θυσία για την ελευθερία της πατρίδας αποκτά αξία ισότιμη με αυτή του μυστηρίου της ορθόδοξης βάπτισης. Μαζί με την επιθυμία για λευτεριά στερεώνεται μέσα του και η πεποίθηση πως «ό,τι κάμωμε, θα το κάμωμε μονάχοι και δεν έχωμε ελπίδα καμμία από τους ξένους» (σελ. 98), που αποτελεί και σημερινή πραγματικότητα. Μόνη του ελπίδα για βοήθεια στον δίκαιο αυτό αγώνα είναι η Παναγία, συνδέοντας τη θρησκευτική του πίστη με τον αγώνα για την εθνική ελευθερία, όπως εμφανίζεται σε ποικίλα σημεία της Διήγησής... Χαρακτηριστικό το σημείο όπου αναφέρει ότι σε μια κρίσιμη στιγμή του αγώνα, προσευχήθηκε για την επιτυχία του: «Ήτον μια εκκλησιά εις τον δρόμον (η Παναγιά στο Χρυσοβίτζι), και το καθισίο μου ήτον που έκλαιγα την Ελλάδα: Παναγιά μου βοήθησε και τούτην την φορά τους Έλληνας δια να εμψυχωθούν» (σελ. 109).

Μέσα από τον ανεπιτήδευτο λόγο του Θ. Κολοκοτρώνη προβάλλουν οι ιδέες και οι αξίες που όχι μόνο ενέπνευσαν τον ίδιο και τους Έλληνες του 1821 στον μεγαλειώδη αγώνα τους, αλλά και που μπορούν να εμπνεύσουν τους σύγχρονους Έλληνες στη συνεχή προσπάθεια για ελευθερία και εθνική ανεξαρτησία μέσα στους χαλεπούς καιρούς που ζούμε.